

ชื่อเรื่อง การดำเนินงานของธุรกิจภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษาธุรกิจผ้าแพรวาบ้านโพน
ตำบลบ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัย นางอภิวันท์ ศรีปลั่ง ปริญญา ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา)

กรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์นฤมล อินทร์ประสิทธิ์	ประธานกรรมการ
	ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ	กรรมการ
	อาจารย์ถวัลย์ ภูถวัลย์	กรรมการ

สถาบันราชภัฏมหาสารคาม 2546

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานธุรกิจภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษาธุรกิจ
ผ้าแพรวาบ้านโพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้
1) ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านโพน ในการทอผ้าแพรวา 2) ศึกษาการดำเนินงานธุรกิจผ้าแพรวา
บ้านโพน และ 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานธุรกิจผ้าแพรวาบ้านโพน ผู้ให้ข้อมูล
ได้แก่ พัฒนาการอำเภอคำม่วง เกษตรอำเภอคำม่วง และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโพน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูล
โดยการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ภูมิปัญญาของชาวบ้านโพนในการทอผ้าแพรวา พบว่า ชาวบ้านโพน
ยังคงทอผ้าแพรวาแบบดั้งเดิม โดยใช้วิธีทอด้วยมือ ยึดลวดลายตาม "ผ้าเช่ว" จะมีการ
เปลี่ยนแปลงเฉพาะในขั้นตอนการปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การสาวไหม การรังไหม
เนื่องจากต้องใช้เวลาและต้องเอาใจใส่อย่างจริงจัง รวมทั้งพื้นที่ที่จำกัด ชาวบ้านโพน
ส่วนใหญ่จึงนิยมซื้อเส้นไหมจากท้องถิ่นอื่นมาทอและมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบลักษณะขนาด
ของผ้าแพรวา จากผืนเล็กหรือผ้าสไบ ชาวผู้ไท เรียกว่า "ผ้าเบียง" ซึ่งทอไว้ใช้สอยใน
ครัวเรือน เปลี่ยนเป็นการทอผ้าแพรวาผืนใหญ่ มีขนาดความยาว 4-5 เมตร ความกว้าง
90-100 เซนติเมตร ด้านสีสันเปลี่ยนจากพื้นสีแดงเก็บซิดและจกด้วยไหมสีต่าง ๆ เป็น
หลากหลายสี เพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อผ้าแพรวาสีต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ

2. การดำเนินงานธุรกิจผ้าแพรวชาวบ้านโพน พบว่า แต่เดิมผู้ทอจะผลิตผ้าเอง และจำหน่ายเองที่บ้าน เมื่อความต้องการของตลาดเพิ่มขึ้นผู้ทอบางคนจึงเปลี่ยนตัวเองเป็นผู้ว่าจ้าง โดยจัดหาอุปกรณ์และวัตถุดิบว่าจ้างให้ผู้อื่นทอให้โดยจ่ายค่าแรงเป็นผืน สำหรับต้นทุนในการผลิตผ้าแพรวบ้านโพน จะมีค่าใช้จ่าย 2 ประเภท คือ 1) ค่าใช้จ่ายในการลงทุน เป็นการจัดซื้ออุปกรณ์ถาวรที่จำเป็นในการทอ ส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์ที่มีอายุการใช้งานได้ยาวนาน เช่น ฝีม ก็ กระจวย หลักกง เป็นต้น 2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เป็นการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อทอในแต่ละครั้ง เช่น ค่าเส้นไหม ค่าสีย้อม ค่าวัสดุอื่น และค่าจ้างทอ ส่วนการจำหน่ายมีทั้งจำหน่ายเองภายในชุมชนบ้านโพน ส่งขายในตัวอำเภอคำม่วง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และปัจจุบันตลาดจำหน่ายขยายไปสู่ตลาดต่างจังหวัด และต่างประเทศ สำหรับรายได้ในการจำหน่ายผ้าแพรวต่อผืน อยู่ในระดับที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโพน หรือผู้ทออิสระ พอใจ ส่วนผู้ทอซึ่งเดิมมีอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทั่วไป มารวมกลุ่มกัน โดยภาครัฐให้การสนับสนุนเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโพน เพื่อจะทอผ้าแพรวจำหน่าย เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกและชุมชน ตลอดจนลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน ในส่วนการจัดซื้อวัตถุดิบก็สามารถต่อรองราคาได้ รวมถึงสามารถกำหนดราคาจำหน่ายให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับภาคเอกชนก็เข้ามาให้การสนับสนุนด้านสถานที่เพื่อแสดงผลิตภัณฑ์และเป็นศูนย์จำหน่ายผ้าแพรวบ้านโพน และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้รับผ้าแพรวไว้ในศูนย์ศิลปาชีพพิเศษด้วย

3. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานธุรกิจผ้าแพรวบ้านโพน พบว่า

- 1) วัตถุดิบมีต้นทุนค่อนข้างสูง เนื่องจากสมาชิกซื้อเส้นไหมจากพ่อค้าคนกลาง 2) ตลาดแคบ ส่วนใหญ่จะจำกัดอยู่กับผู้มีฐานะค่อนข้างดี เนื่องจากราคาจำหน่ายและค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาค่อนข้างสูง 3) ปัญหาตัดราคากันเองของผู้ผลิต 4) ปัญหาคุณภาพมาตรฐานของผ้าแพรวไม่ดี เนื่องจากเน้นการผลิตให้ทันกับความต้องการ และสมาชิกผลิตตามความคิดความสามารถของตนเอง 5) ปัญหาด้านการผลิตและการตลาด เนื่องจากสมาชิกกลุ่มฯ ขาดการประชุมวางแผนการผลิต และการตลาดไม่ต่อเนื่อง

Title: Conducting Folk-Wisdom Business: a Case Study of Prae-Wa Silk Business
of Ban Pone Village, Tambon Ban Pone, Khummuang District, Kalasin Province.

Author: Mrs. Apiwan Sriplung Degree: M.A (Social Sciences for Development)

Advisors: Mrs. Narumol Inprasit (Chairperson)

Dr. Rungsun Singhalert Committee

Mr. Tawan Phutawan Committee

Rajabhat Institute Maha Sarakham, 2003

ABSTRACT

This research, conducting folk-wisdom business: a case study of Prae-Wa silk business of Ban Pone Village in Tambon Ban Pone of Khummuang District in Kalasin Province, aimed at studying the following: 1) Ban Pone folk wisdom regarding Prae Wa weaving, 2) management of Ban Pone Prae Wa silk business, and 3) problems and constraints regarding management of Ban Pone Prae Wa silk business. Subjects or informants for this study were Community Development Officials of Khummuang District, Agricultural Development Officials, and Ban Pone Prae Wa Weaving Groups. The instruments for this study were structured and unstructured questionnaires. Data were collected through interviews and participatory observation as well as non-participatory observation. The study revealed the following findings:

1. Regarding Ban Pone folk wisdom in Prae Wa weaving, the villagers still used the traditional Prae Wa weaving method --- Prae Wa hand weaving based on the "Pa Saew" design. Changes were found only at stages of mulberry plant growing, silkworm raising, silk cocoon collecting and spinning. Due to a long period of production and a great deal of needed attention as well as limited available land area for use, most villagers preferred buying ready-made silk thread for weaving from other areas. Other changes were also found regarding modification of forms and sizes of the Prae Wa material --- from the traditional small-sized Sabai or Pa Biang as called by the Phuthais to large-sized Prae Wa of 4-5 meters in length and 90-100 centimeters in width. Some changes were also made to alter the usual red background color for the "Kid" and "Jok" designs to a variety of colors in order to meet customers' needs.

2. Regarding Ban Pone's management of Prae Wa silk business, the study found that traditionally Prae Wa silk material was only woven to be used on special occasions. A typical piece of Prae Wa material, about 1 meter long and 30 centimeters wide, was usually used as "Pa Biang" or "Sabai" diagonally placed across a shoulder. Later in 1977 Their Majesties King Bhumibol Adulyadej and Queen Sirikit visited Khum Muang District of Kalasin Province where they noticed some villagers of Ban Pone Phuthai of Tambon Ban Pone wearing their Phuthai costumes enhanced with their red Prae Wa "Sabais". Her Majesty the Queen was interested in the material and kindly advised the villagers to try weaving Prae Wa with a variety of colors. From then on silk threads of various colors have been provided and Ban Pone Prae Wa production has been well supported by Her Majesty's Foundation for the Promotion of the Thai Folk Arts in order to help conserve this form of arts. Through this foundation, advice was also given to alter or modify the forms and sizes, from small-sized Prae Wa to large-sized material. Since then Prae Wa has been increasingly popular and used for making clothes, especially dresses. Due to their Majesties's patronage for Ban Pone Phuthai, Prae Wa weaving, which was originally intended for household use, has now turned into Prae Wa production for business. Because of increase in demand for Prae Wa material, weavers are now categorized into three groups: 1) independent producers, 2) producers under sponsors or capital providers, and 3) employed or hired weavers. In terms of production cost, there are two types of expenses: 1) investment cost for purchasing such permanent equipment necessary for weaving as reeds of the looms, looms, shuttles, and stakes or posts, etc., 2) production and management cost for raw materials such as silk threads, dye, etc., including wages for weaving workers. Regarding Prae Wa sales, these were both conducted within the Ban Pone community and sold to other areas such as Khum Muang and Muang Districts of Kalasin Province. Nowadays Prae Wa has been distributed to other provinces of the country as well as abroad. Income from Prae Wa production is now satisfactory: the price of a single piece of Prae Wa material satisfies the Housewife Farming Groups or independent weavers. Regarding weavers, those who originally were farmers or general workers have now formed weaving groups supported by concerned government agencies in order to weave Prae Wa for sale distribution. This has actually increased

their income, generated more jobs for community members and reduced local labor migration to other areas of the country. In terms of purchasing of raw materials, this can be done through bargaining or price negotiating and villagers' ability to determine common market prices for the material. Support has also been given by private sectors to provide venues for production sites, product displays, and centers for Ban Pone Prae Wa sales.

3. Regarding problems and constraints in conducting Ban Pone Prae Wa business, the study revealed the following: 1) the cost of raw materials for Prae Wa production is quite high because they need to be purchased from middlemen, 2) Prae Wa markets are still limited and the material is popular only among affluent customers due to its high price and its high cost for maintenance and care, 3) there are high competitions among weavers regarding sale prices, 4) the quality of Prae Wa has not reached the standard level due to its speed production that needs to meet the market demand and the fact that most weavers still produce Prae Wa material that suits their own ideas and abilities, and 5) there are still problems regarding production and marketing because Prae Wa weaving group members seldom attend meetings intended for their future production plans. This has partly resulted in discontinuous marketing.